

УДК 378.147

Я. С. ЗАДОРОЖКІНА

старший викладач

комунальний заклад “Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти” Запорізької обласної ради

ОСОБЛИВОСТІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглянуто можливості застосування технології дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, проаналізовано її переваги та недоліки.

Ключові слова: підвищення кваліфікації, слухач, дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології, форма навчання.

Одним із стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку нашого суспільства є інформатизація освітньої галузі, починаючи з упровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітню та наукову діяльність і закінчуючи повною автоматизацією управлінських процесів у навчальному закладі [2]. Це вимагає неперервного оновлення, а також набуття нових, професійних знань та вмінь фахівцями [10, с. 48]. У системі педагогічної освіти пріоритетними постають завдання з удосконалення існуючих форм та впровадження сучасних технологій навчання. Невід’ємною складовою загальної системи безперервної освіти є підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Тому значну допомогу вчителям при вирішенні вказаних завдань надають інститути післядипломної педагогічної освіти.

Застосування інформаційних технологій в освітньому процесі висвітлено в працях В. І. Клочка, Ю. С. Рамського. Вплив мобільного навчання на систему педагогічної освіти досліджували А. І. Вовк, С. О. Семеріков, І. О. Теплицький, С. В. Шокалюк. Проблеми використання освітніх навчальних платформ та середовищ розробляли А. П. Мещеряков, Н. О. Коваль та ін. Основні аспекти комп’ютерного навчання висвітлено у дослідженнях Б. С. Гершунського, Т. Г. Крамаренка, О. В. Кареліної, В. А. Кушніра, І. Є. Машбиць, Н. В. Морзе, О. В. Співаковського, Ю. В. Триуса, М. І. Шермана [7; 8; 13].

Метою статті є визначення особливостей дистанційного навчання як форми підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Вітчизняна система підвищення кваліфікації вчителів базується на сучасних освітніх програмах й організована, в основному, на очну та заочну форми навчання. Незважаючи на те, що вказані форми навчання, а також пов’язані з ними методи та види навчальної діяльності забезпечують ефективність підвищення кваліфікації вчителів, сучасні потреби слухачів до цього процесу вимагають нових підходів.

Навчальний процес заочною та очною формами загалом побудовано на отриманні навчального матеріалу у формі лекції з подальшим закріпленням

на практичних заняттях. Але це орієнтує слухача на відтворення й стабілізацію, а не на розвиток. При традиційному підході до організації навчання обсяг нової інформації, як правило, обмежується можливостями слухачів фіксувати основну частину цієї інформації в рукописній формі, а зміст і обсяг отриманого матеріалу залежить від викладача. Це не покращує рівня засвоєння знань слухачів, а в подальшому – якість професійної діяльності, ускладнює можливість обговорення проблемних питань курсу у зв'язку з обмеженим часом аудиторного заняття та великим обсягом нової інформації [3, с. 24].

Доповненням традиційних форм підвищення кваліфікації вчителів є дистанційне навчання. Створення системи дистанційного навчання в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. визначено як одне з провідних завдань у реалізації пріоритетного напрямку з упровадження сучасних ІКТ [6, с. 16].

В основу дистанційного навчання закладено принципи та особливості традиційних форм навчання, крім того, додано нові особливості, які полягають у використанні інтернет-технологій для доступу для навчальних матеріалів, інтерактивної взаємодії між слухачами тощо [5].

Дистанційне навчання:

- сприяє формуванню глобального, принципово нового інформаційно-освітнього простору;
- поширює ринок освітніх послуг;
- створює більш комфортні умови навчання;
- активізує процес навчання, посилює його творчу складову;
- створює сприятливі умови для переходу до особистісно орієнтованого навчання.

Крім того, дистанційне навчання як форма навчання педагогічна технологія сприяє процесам реформування системи підвищення кваліфікації вчителів на основі широкого застосування в навчанні ІКТ [12].

До недоліків дистанційного навчання можна зарахувати таке:

- подання матеріалу позбавляється емоційного забарвлення, досить важко створити творчу атмосферу в групі тих, хто навчається;
- обов'язкова наявність відповідного технічного та програмного забезпечення, можливість доступу до інформації й використання засобів дистанційного навчання; слухач повинен бути забезпеченим персональним комп'ютером і доступом до Інтернету;
- результат дистанційного навчання залежить від самостійності та свідомості слухача, жорсткої самодисципліни;
- розроблення курсів дистанційного навчання є дуже трудомістким процесом [4].

До беззаперечних переваг дистанційного навчання можна зарахувати особистісно орієнтований підхід в організації навчального процесу, що дозволяє кожному слухачу регламентувати час, необхідний для опанування навчального матеріалу, визначати оптимальний час складання контрольних та іспитів [1].

Важливо пам'ятати про принцип педагогічної доцільності застосування засобів інформаційних технологій. Кожен крок проектування та організації процесу дистанційного навчання вимагає педагогічного оцінювання та оціню-

вання доцільності використання новітніх інформаційних технологій, які мають безпосередній вплив на компоненти навчання – його зміст, мету, засоби тощо.

Запорукою ефективності застосування дистанційного навчання або його елементів в системі підвищення кваліфікації вчителів є відповідна організація навчального процесу підвищення кваліфікації. Н. Морзе зазначає, що модель “Слухач – Інтернет – Центр Дистанційного Навчання” [9, с. 16] найкраще відповідає чинній нормативній базі, яка регулює дистанційне навчання в Україні. Навчання за дистанційною формою прирівнюється до очного та реалізується засобами ІКТ шляхом використання спеціалізованого програмного забезпечення з метою забезпечення особистісно орієнтованого підходу до підвищення кваліфікації вчителів, а також організації, управління та контролю.

Така модель визначає структуру навчального процесу у вигляді трьох основних етапів – організаційно-настановної та залікової сесії, які проводяться очно, та дистанційного етапу. Така структура організації навчального процесу є оптимальною для підвищення кваліфікації вчителів за дистанційною формою навчання [11, с. 140].

Висновки. В умовах трансформації суспільства виникає потреба впровадження нових форм організації підвищення кваліфікації вчителів. Традиційні форми підвищення кваліфікації не завжди в змозі забезпечити навчальні потреби слухачів, реалізувати особистісно орієнтований підхід до організації навчального процесу. Процес підвищення кваліфікації вчителів, який реалізується в системі післядипломної педагогічної освіти України, базується на дидактичних принципах, однак має специфічні особливості, пов’язані з навчанням дорослих, організацією та реалізацією навчального процесу. Враховуючи це, а також активне впровадження ІКТ до всіх галузей суспільного життя, доцільно використовувати дистанційне навчання (або його елементів) як доповнення традиційних форм підвищення кваліфікації вчителів.

Список використаної літератури

1. Association learning management systems. The Report prepared by Jeff Cobb and Celisa Steele [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.tagoras.com/docs/Tagoras-Association-LMS-Report-Overview.pdf>.
2. Атаманчук Ю. М. Концепції інформатизації вищої освіти: вітчизняний і зарубіжний погляди [Електронний ресурс] / Ю. М. Атаманчук. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/17593/1/14.pdf>.
3. Бинда Т. П. Місце новітніх інформаційних технологій у професійному розвитку лікарів / Т. П. Бинда, О. І. Сміян, О. К. Романюк // Актуальні питання сучасної післядипломної медичної освіти : матер. обласної наук.-метод. конф. (Суми, 12 квіт. 2012 р.) / відп. за вип. В. Е. Маркевич. – Суми, 2012. – С. 24–27.
4. Власенко Л. В. Переваги та недоліки дистанційного навчання / Л. В. Власенко // Професійна підготовка педагога: історичний досвід і виклики сучасності : зб. наук. пр. – Дрогобич, 2013. – С. 224–228.
5. Деміда Б. Системи дистанційного навчання: огляд, аналіз, вибір [Електронний ресурс] / Б. Деміда, С. Сагайдак, І. Копил. – 2011. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10662/1/14.pdf>.
6. Застосування електронного навчання для підготовки й підвищення кваліфікації фахівців ІТ-галузі у вищих навчальних закладах : монографія / А. В. Васильєв, Ю. О. Зубань, Ю. М. Коровайченко, С. М. Шкарлет. – Суми : СумДУ, 2013. – 138 с.

7. Інноваційні інформаційно-комунікаційні технології навчання математики : навч. посіб. / В. В. Корольський, Т. Г. Крамаренко, С. О. Семеріков, С. В. Шокалюк ; наук. ред. М. І. Жалдак. – Кривий Ріг : Книж. Вид-во Киреєвського, 2009. – 316 с.
8. Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі / Н. М. Морзе, О. Г. Глазунова [Електронний ресурс] // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – Вип. 2 (6). – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/e-journals/ITZN/em6/emg.html>.
9. Морзе Н. В. Підготовка педагогічних кадрів до використання комп'ютерних телекомунікацій / Н. В. Морзе // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : зб. наук. пр. – Київ, 2003. – Т. 6. – С. 12–25.
10. Москаленко А. М. Розвиток умінь педагогічного спілкування в системі післядипломної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / А. М. Москаленко ; Центральный институт післядипломної педагогічної освіти АПН України. – Київ, 2001. – 231 с.
11. Олійник В. В. Теоретичні та методичні засади розвитку системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій : навч. посіб. / В. В. Олійник ; НВПН України, Ун-т менедж. освіти. – Київ, 2010. – 268 с.
12. Пойда С. А. Вибір засобів для дистанційного навчання вчителів інформатики / С. А. Пойда // Прогресивні інформаційні технології в науці та освіті : зб. наук. пр. – Вінниця, 2007. – С. 231–236.
13. Співаковський О. В. Теорія і практика використання інформаційних технологій у процесі підготовки студентів математичних спеціальностей : монографія / О. В. Співаковський. – Херсон : Айлант, – 2003. – 225 с.

Стаття надійшла до редакції 19.08.2015.

Задорожкіна Я. С. Особенности повышения квалификации учителей с использованием элементов технологии дистанционного обучения

В статье рассмотрены возможности применения технологии дистанционного обучения в системе повышения квалификации педагогических кадров, проанализированы ее достоинства и недостатки.

Ключевые слова: *повышение квалификации, слушатель, дистанционное обучение, информационно-коммуникационные технологии, форма обучения.*

Zadorozhkina Ya. Features of Teacher Training Using Distance Learning Technology Elements

The article is considered application possibilities of technologies of remote training in retraining system of pedagogical staff, its strengths and weaknesses.

The teacher retraining system based on modern educational programmes and organized mainly traditional education forms. In the society transformation there is a need for new forms of teachers retraining organization. As an addition to traditional forms of teachers retraining supports distance learning. The distance learning is based on the principles and features of traditional forms of education, added new features, which include the use of Internet technologies for access to learning materials, interaction between listeners.

E-learning as a form of pedagogical learning technology contributes to the processes of reforming of teachers retraining system on the basis of wide ICTs application in education.

The distance learning disadvantages include the difficulty of creating a appropriate atmosphere in the group of students; the result of distance learning depends on self-dependence and consciousness of the learner, strong self discipline; development of distance learning courses is a very time consuming process.

E-learning implements learner-centred approach in the educational process, allowing each listener to regulate the time required for mastery of educational material, to determine the optimal time to pass of control and exams.

Every step of designing and organizing the distance learning process requires pedagogical assessment and the appropriateness evaluation of the new information technologies use.

Key words: *professional development, audience, e-learning, information and communication technology, a training form.*